

ปาฐกถาพิเศษ

เรื่อง

“การผสมผสานพลังสร้างประเทศไทยใสสะอาด”

โดย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ วิษณุ เครืองาม

รองนายกรัฐมนตรี

เนื่องในการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับชาติ ภายใต้หัวข้อ “การผลักดันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต สู่ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต”

วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๑

ณ โรงแรมเซ็นทรา บายเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

กราบเรียน ประธานกรรมการ ป.ป.ช. พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ

เรียน กรรมการ ป.ป.ช. และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่านครับ เราทั้งหลายล้วนตระหนักและรับรู้ถึงพิษภัยของการทุจริต
คอร์รัปชัน ซึ่งก่อให้เกิดพิษภัยต่อเศรษฐกิจ ต่อความมั่นคง และต่อระบบการปกครอง

ประการแรก ในทางเศรษฐกิจ การทุจริตคอร์รัปชันเป็นภัยต่อทั้งเศรษฐกิจส่วนบุคคลและ
เศรษฐกิจของรัฐ

ภัยต่อเศรษฐกิจส่วนบุคคล คือ บุคคลจะต้องควักกระเป๋าจ่ายเงินแพงกว่าที่เป็นจริง ทำให้
ต้นทุนสูงขึ้น

ภัยต่อเศรษฐกิจของรัฐ คือ รัฐต้องจ่ายงบประมาณแผ่นดินซึ่งมาจากภาษีอากรสูงเกินกว่า
ที่เป็นจริง และยังจะต้องถูก “หักเปอร์เซ็นต์” ดังที่สื่อมวลชนใช้คำว่า “เงินทอน” บ้าง “อม” บ้าง

และ “วัดครึ่งกรรมการครึ่ง” บ้าง สิ่งเหล่านี้กระทบต่องบประมาณที่ควรจะได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ สิ่งของที่ควรจะจัดซื้อจัดจ้างหรือก่อสร้างในราคาสัก ๑,๐๐๐ ล้านบาท ก็จะสูงขึ้นเป็น ๑,๓๐๐ - ๑,๕๐๐ ล้านบาท โดยใช่เหตุ

ประการต่อมา คือ ทำให้เกิดพิษภัยทางด้านความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็ของประชาชนหรือของรัฐ ลองนึกภาพว่าเมื่อมีการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการก่อสร้าง ถนน สะพาน โรงเรียน โรงพยาบาล เมื่อมีการหักเปอร์เซ็นต์ มีการเรียกรับสินบน มีการรีดไถ ผู้ที่รับเหมา ก่อสร้าง ย่อมต้องผลักรถนี้ไปให้ประชาชน เพราะต้นทุนของเขาเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้ การก่อสร้างนั้นด้อยคุณภาพลง ฉะนั้น จึงปรากฏว่า “ถนนชำรุดก่อนเวลาอันควร” หรือสะพานชำรุดทรุดโทรม กระทั่งพังทลายลง ตึกถล่ม โคนล้มลง ผู้คนล้มหายตายจาก สิ่งเหล่านี้คือผลกระทบอันเกิดจากสาเหตุเดียว คือ การทุจริตคอร์รัปชัน

ประการที่สาม คือ ทำให้เกิดผลกระทบในทางการเมืองการปกครอง การทุจริตบางอย่าง อาทิ การใช้มาตรฐาน ๒ มาตรฐาน การกดขี่ข่มเหง การทุจริต เป็นสาเหตุทำให้คนจำนวนไม่น้อย ไม่ใช่เพียงแค่นักลงทุน แต่รวมถึงพี่น้องประชาชนธรรมดาทั่วไปเกิดความรู้สึกคับแค้นใจ เกิดความรู้สึกเกลียดชังเจ้าหน้าที่ เกิดความรู้สึกเกลียดชังต่อรัฐ ต่อต้านความเป็นประเทศไทย หลบหนีเข้าป่าก็มี จับอาวุธก็มี ลูกขึ้นแก้แค้น ต่อต้านก็มี ซึ่งทำให้เป็นปัญหาทางการเมืองการปกครองทั้งสิ้น

การทุจริตคอร์รัปชันทำให้สภาพเหล่านี้เกิดขึ้น เป็นเหมือนกับ “สนิม” ที่เกิดขึ้นในตัวและกัดกินตัวเอง

แน่นอนว่าทุกคนอยากเห็นประเทศชาติมีเอกราชอธิปไตย มีความเจริญ พัฒนาสภาพ “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี” การสัญจรเดินทางสะดวกสบาย มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน กินอิ่ม นอนหลับ

แต่ถ้ายันตรายเหล่านี้ ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะ “ศึกเหนือเสือใต้” เข้ามาโจมตีจนเสียเอกราชอธิปไตย ถ้ายันตรายเหล่านี้ซึ่งเป็นตัวขัดขวางการพัฒนาประเทศ ไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอก แต่เกิดจากปัจจัยภายในของเราเอง ดังนั้น ผมจึงกล่าวว่า การทุจริตคอร์รัปชันเปรียบเสมือนสนิมที่เกิดขึ้นกับเหล็กแล้วก็กัดเนื้อตัวเอง

หลายร้อยปีมาแล้ว มีนักวิของไทยแต่ง “โคลงโลกนิติ” ซึ่งเป็นบทโคลงสอนใจความยาว ๓๐๐ - ๔๐๐ บท มีอยู่บทหนึ่งขึ้นต้นว่า

“สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ	ในตน
กินกัดเนื้อเหล็กจน	กร่อนขรุขระ”

โคลงบทนี้หมายความว่า เหล็กนั้นแข็งแแรง แต่ถ้าจะอ่อนยวบยาบ ถ้าจะพังทลาย ถ้าจะสลายไป สาเหตุมิได้เกิดจากใครมาทุบมาตี แต่เกิดจาก “สนิม” ที่เกิดขึ้นในตัวเหล็กเอง แล้วค่อย ๆ กัดเซาะจนเหล็กนั้นกร่อนและทำลายไปในที่สุด

ถามว่าถ้าในประเทศชาติ อะไรคือสนิมที่เกิดขึ้น ประการแรก คือ การแตกแยกความสามัคคี ประการที่สอง คือ การทุจริตคอร์รัปชัน ที่คนในชาติกระทำกันเอง และในที่สุดเหล็กนี้ก็จะกร่อนไป ประเทศชาติก็จะพุงพังทลาย ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองที่ได้เรียนให้ท่านทราบ

จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพยายาม “ขจัดสนิม” ซึ่งคงจะขจัดให้หมดทีเดียวไม่ได้ แต่ต้องพยายามให้เกิดสนิมช้าที่สุด น้อยที่สุด เกิดเมื่อใดก็ต้องปิดกวดเช็ดถู หาน้ำยาหรือสารเคมีมาจัดการทำลาย เพื่อจะรักษาเนื้อเหล็กเอาไว้ให้นานที่สุด คงทนที่สุด นั่นก็คือ การรักษาประเทศเอาไว้ให้ได้

อาจจะมีการเยาะเย้ยถากถาง ว่าทำได้หรือ ปากว่าตาขยิบหรือเปล่า? เห็นทำกันมานานแล้ว ก็ยังไม่เห็นได้ผล

ก็เหมือนเหล็กนั้นแหละครับ เราพยายามปิดกวดเช็ดถู เอน้ำยาเคมีมาทำลายสนิมเพียงใด ถ้าง่ายอ่อน วางเฉยสักพัก สนิมเช็ดถู สนิมเอน้ำยามาล้าง ไม่นานสนิมก็จะเกิดขึ้นอีก

การทุจริตคอร์รัปชันก็เช่นกัน ถ้ามีแต่เยาะเย้ยถากถาง ทำให้เสียกำลังใจ ไม่ซำการทุจริตคอร์รัปชันก็จะได้ใจและลุกลามต่อไป

ด้วยความจำเป็นและความตระหนักรู้แบบนี้ ซึ่งไม่ได้รับรู้เฉพาะแต่ในห้องนี้ ไม่ได้รับรู้เฉพาะประเทศไทย ทุกประเทศล้วนต้องการให้ประเทศของตนสะอาดหรือมีสนิมน้อยที่สุดทั้งนั้น และด้วยเหตุนี้เองสหประชาชาติ จึงได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ในภาพรวมสำหรับทุกประเทศ สำหรับคนทั้งโลก คือ สิ่งที่เรียกกันว่า “เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)”

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) คือ ทำอย่างไรที่จะทำให้ประเทศชาติบ้านเมืองต่าง ๆ มีความมั่นคง มีการพัฒนา และสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืนยาวนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) มีหลายข้อ ซึ่งมีอยู่ข้อหนึ่ง คือ “ลดการทุจริตและการรับสินบนทุกรูปแบบ” หรือการป้องกันปราบปรามการทุจริตอย่างเฉียบขาด

เมื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) อย่างนี้ ก็เป็นหน้าที่ของประเทศทั้งหลาย โดยเฉพาะประเทศที่เป็นสมาชิก จะต้องไปคิดว่าแล้วจะดำเนินการอย่างไร ประเทศไทยเองก็ต้องมาคิดว่า จะต้องดำเนินการอย่างไร

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เป็นวาระแห่งโลก ส่วนวาระแห่งชาตินั้น ประเทศไทย มียุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

วันนี้อยุทธศาสตร์ชาติฯ เป็นสิ่งบังคับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ เกิดการผลักดันไปสู่เป้าหมายเดียวกัน สาระในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง” โดยต่อมา ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อยกร่างยุทธศาสตร์ชาติ ๖ ด้าน กำหนดระยะเวลาการดำเนินการ ๒๐ ปี

ระยะเวลา ๒๐ ปี ดังกล่าว มิได้กำหนดให้รัฐบาลชุดปัจจุบันดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว แต่กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการ การกำหนดระยะเวลาให้ยาวนานเช่นนี้ เพื่อให้เห็นเป้าหมายระยะไกล หากกำหนดแค่ ๕ ปี ก็สั้นเกินไป หรือหากกำหนดไว้ ๕๐ ปี ก็ยาวนานเกินไป จึงกำหนดไว้ ๒๐ ปี ทั้งนี้ ต่างประเทศก็ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติไว้ระยะยาวใกล้เคียงกัน เช่น มาเลเซีย ฝรั่งเศส และจีน เป็นต้น

โดยในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปีนี้ รัฐบาลชุดต่าง ๆ ที่เข้ามาบริหารประเทศ สามารถทบทวนแก้ไขปรับปรุงยุทธศาสตร์ชาติฯ ได้

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ระบุชัดเจนว่า จะต้องต่อต้านการทุจริต ด้วยการป้องกัน การปราบปราม การสร้างทัศนคติการเรียนรู้ รวมถึงการทำให้คนไทย “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๖ “ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ” ในแนวทางและประเด็นการพัฒนาที่ ๖.๕ “การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ”

คำว่า “ไม่ทนต่อการทุจริต” เป็นคำที่มีความหมายดี แต่คำถามมีว่า หาก “ไม่ทน” แล้วจะให้ทำอะไร

หนึ่ง ยอมแพ้ แล้วถอยออกไป ปล่อยให้มีการทุจริตต่อไป

สอง ลูกฮือขึ้น แล้วต่อต้าน

สาม ชินไปเอง

มีทางเลือกเพียง ๓ ทาง อยู่ที่ว่าท่านจะเลือกทางไหน แต่ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี จะไม่เลือกหนทาง “ยอมแพ้แล้วถอยออกไป” เพราะสนิมเหล็กจะลุกลามแล้วกัดกินเนื้อเหล็กจนหมดไปในไม่ช้า และจะไม่เลือกหนทาง “จีนไปเอง” เพราะไม่มีทางที่จะ “จีน” ทั้งประเทศ ในระหว่างที่บางส่วนรู้สึก “จีน” ก็จะมีบางส่วนลุกขึ้นมาต่อต้าน และจะมีคนคัดค้าน แล้วก็มีคนมาปราบปราม แล้วก็มีคนขัดขวาง สุดท้ายบ้านเมืองก็แตกแยก แยกร้าง ซึ่งการ “จีน” นั้นมันทำให้คนร้ายเหิมเกริมได้ใจ

ด้วยเหตุนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี จึงได้กำหนดมาตรการทางกฎหมาย และมาตรการทางสังคม ซึ่งมีทั้งการป้องกัน การป้องปราม และการปราบปราม เพื่อให้เกิดสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

จากยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ลงมาถึงยุทธศาสตร์ที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอมายังคณะรัฐมนตรี เพื่อบูรณาการกับหน่วยงานทุกภาคส่วนในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ดังกล่าว เนื่องจากจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานของรัฐ กระทรวง รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจารย์มหาวิทยาลัย โรงเรียน ลูกจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานองค์กรมหาชน จำนวนรวม ๓ – ๔ ล้านคน ซึ่งจะต้อง “เข้าใจ” “เข้าถึง” แล้วต้องร่วมกัน “พัฒนา”

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นอกจากจะมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของนานาชาติแล้ว ขณะเดียวกัน ยังมีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา คือ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านที่ ๑๑ “ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ”

ดังนั้น การป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงเป็นสิ่งที่ทุกท่านต้องรู้ ต้องเข้าใจ และต้องดำเนินการ เนื่องจากถูกกำหนดมาตั้งแต่ระดับโลก คือ SDGs ของสหประชาชาติ ลงมาถึงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนปฏิรูปประเทศ กระทั่งยุทธศาสตร์ชาติเฉพาะด้าน คือ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

การไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่ทำตามสิ่งเหล่านี้ มันทำให้เกิดการผิดพลาดพลั้งเผลอ และนำไปสู่โทษและภัย

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) มีประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย ๖ ประเด็น ทั้ง ๖ ประเด็นจะมีการแบ่งกลุ่มสัมมนาร่วมกันในวันพรุ่งนี้ จำนวน ๖ กลุ่ม ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต” เป็นเรื่องของการสร้างคนไทยที่ไม่ทนต่อการทุจริต

มาตรการที่สำคัญของเรื่องนี้ คือ มาตรการด้านการศึกษา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เสนอเรื่อง “หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา” ไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ หลักสูตรนี้ต้องการบอกให้คนรู้ว่าการทุจริตคืออะไร มีพิษภัยอย่างไร และมีวิธีการกระทำการทุจริตในรูปแบบใดบ้าง ซึ่งตรงกับศาสตร์พระราชา คือ ต้องมีความ “เข้าใจ” เพราะถ้าคนไทยไม่เข้าใจว่าการทุจริตคืออะไร มีรูปแบบ มีความแยบคายหรือแนบเนียนอย่างไร เมื่อไม่เข้าใจก็จะไม่สามารถ “เข้าถึง”

คำว่า “เข้าถึง” ในที่นี้มีใช่การเข้าถึงเพื่อกระทำทุจริต แต่คือการเข้าถึงเพื่อที่จะเข้าไปป้องกันและต่อต้านการทุจริต

ภาษาไทยมีคำ ๆ หนึ่ง คือ “ทนทาน” คำว่า “ทน” กับ “ทาน” มีความหมายคล้าย ๆ กัน “ทาน” ในที่นี้คือ “ต้านทาน” เพราะฉะนั้น เราจึงต้องรู้จัก “การต้านทานการทุจริต” คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเสนอให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรต้านทุจริต คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ และต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะออกแบบหลักสูตร เพื่อแทรกเข้าไปในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ หรือจะตั้งเป็นวิชา เฉพาะก็ได้ สอนตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีวะ รวมถึงการศึกษานอกโรงเรียนด้วย เมื่อรู้และเข้าใจแล้ว ก็ต้อง “เข้าถึง” และ “พัฒนา” กล่าวคือ การนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นี่คือนโยบายที่ ๑ อยู่ในกลุ่มที่ ๑

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ “ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต” โดยในวันนี้จะเน้นไปที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งนี้ มิใช่ว่าจะไม่มีการยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตสำหรับรัฐบาลหรือราชการส่วนกลาง เพียงแต่ประเด็นที่จะสัมมนากันในห้องที่ ๒ ได้หยิบเรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเป็นกรณีศึกษา

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนมาก จึงมีกรณีทุจริตมาก แม้มูลค่าอาจไม่สูง แต่ก็อันตราย เนื่องจากจะทำให้ผู้คนในท้องถิ่นมีความรู้สึกต่อต้านรัฐ มีความรู้สึกไม่พอใจ และที่สำคัญ คือ ทำให้ต้นทุนของนักธุรกิจในพื้นที่สูงขึ้นโดยใช่เหตุ ซึ่งคนเหล่านั้น บางส่วนมิใช่บริษัทยักษ์ใหญ่ต่างชาติ แต่เป็นเอกชนหรือนักลงทุนรายย่อยในพื้นที่นั่นเอง จึงได้หยิบขึ้นมาเป็นกรณีศึกษาสำหรับการสัมมนา ในกลุ่มที่ ๒ เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ไข

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ “สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย” ประเด็นนี้เป็นเรื่องระดับชาติหรือระดับรัฐบาล ดังนั้น ในกลุ่มที่ ๓ นี้ น้ำหนักจึงจะเน้นไปที่การทำหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบ เช่น รัฐสภา สำนักงาน ป.ป.ช. ผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เป็นต้น

วันนี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมถึงพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ กฎหมายเหล่านี้เป็นมาตรการป้องกันอย่างหนึ่ง แต่การทุจริตเชิงนโยบายเป็นการทุจริตที่มีเบื้องลึกเบื้องหลัง มีวาระซ่อนเร้น เช่น การเอื้อประโยชน์ต่อพรรคพวกเพื่อนพ้องของตนให้เข้ามาดำเนินตามนโยบาย หากมองอย่างผิวเผินก็เป็นการทำตามนโยบายให้คนอยู่ดีกินดี กินอิมมูเนลิตี้ ประเทศชาติรุ่งเรือง น้ำไหล ไฟสว่างทางดี ฟังดูดีทั้งนั้น สำหรับนโยบายลักษณะนี้ จะป้องกันแก้ไขอย่างไร

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ “พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก” สำหรับการป้องกันการทุจริตเชิงรุก หมายความว่า ไม่ใช่ทำงานแบบเช้าชามเย็นชาม ไม่ใช่รอให้เกิดทุจริตก่อนแล้วค่อยเข้าไปป้องกัน แต่มีความหมาย คือ ป้องกันมิให้เกิดการทุจริต ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกลไกของรัฐ กลไกทางกฎหมาย รวมถึงอาศัยการปฏิรูประบบราชการ เพื่อปิดช่องโหว่ ลดช่องว่างที่อาจจะก่อให้เกิดการทุจริต

ยกตัวอย่างพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ คือมาตรการทางกฎหมายที่จะช่วยป้องกันการทุจริต เนื่องจากพบว่า การทุจริตส่วนหนึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการอนุมัติ/อนุญาต ในกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำคู่มือสำหรับประชาชน ในการติดต่อราชการ และในคู่มือจะกำหนดขั้นตอน ระยะเวลา รวมทั้งเอกสารที่ต้องใช้ในการดำเนินการ เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประวิงเวลา หรือขอเอกสารเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนด เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนต้องไป “หยอดน้ำมัน” เพื่อเร่งเวลา คือการป้องกัน “การจ่ายใต้โต๊ะ” แน่แน่นอนว่าอาจจะยังมีหลงเหลืออยู่บ้าง แต่เชื่อว่าจะลดลง และยิ่งถ้าคนไทยไม่ทนต่อการทุจริต ผมเชื่อว่าในไม่ช้าสิ่งเหล่านี้จะหายไปหมด

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ “ปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริต” จะเน้นในเรื่องบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล สำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ทุกวันนี้ทำงานได้ผลหรือไม่ ทำงานช้าไปหรือไม่ ก็ต้องไปพูดคุยกันในห้องนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ “ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย” คือ ทำอย่างไรที่จะให้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) สูงกว่า ๓๗ คะแนน เราตั้งเป้าไว้ที่ ๕๐ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน ยุทธศาสตร์ที่ ๖ จึงเป็นเรื่องของการทำอย่างไรจึงจะแก้ ถึงจะปรับ ถึงจะยกระดับตัวชี้วัดนี้

หลายท่านอาจจะนึกในใจว่า “อย่าไปสนใจ” จะถูกประเมินเราอย่างไรก็ช่าง ไม่ได้หรอกครับ ประเทศจะอยู่ได้ก็ต้องมีการพัฒนา การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ต้องมีการลงทุน ซึ่งการลงทุนส่วนหนึ่งจะมาจากต่างประเทศ วันนี้นักลงทุนต่างประเทศจะไปลงทุนที่ไหน ก็จะพิจารณาว่าประเทศนั้น ๆ เหมาะแก่การลงทุนเพียงใด เช่น เรื่อง “Ease of Doing Business” คือ มีการอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจเพียงใด ต้องจ่ายเบี้ยบำนาญทาง เงินทอง ชักเปอร์เซ็นต์ ส่วนลด หรือจ่ายใต้โต๊ะมากน้อยเพียงใด ถ้าประเทศใดมีการทุจริตมาก นักลงทุนก็หนีไปลงทุนที่อื่น

ที่กล่าวมาทั้งหมด คือ ยุทธศาสตร์ย่อย ๖ ประเด็น ซึ่งการดำเนินการผลักดันยุทธศาสตร์ดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญเหล่านี้ คือ

เงิน หรือ งบประมาณ สำหรับบริหารจัดการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณตามแผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ จำนวนรวม ๘๖๙,๓๐๓,๒๐๐ บาท ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ยังอยู่ในขั้นการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) งบประมาณเหล่านี้ เป็นเงินที่ใช้สำหรับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ไม่เกี่ยวกับเรื่องอื่น ไม่ว่าจะเป็เงินเดือนหรือค่าจ้าง

นอกจากจะต้องใช้เงินเพื่อให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ได้ผล ยังจะต้องใช้ คน หรือ บุคลากร แต่ทุกหน่วยงานในประเทศไทยล้วนต้องการ “คน” เพิ่มทั้งนั้น ก็ต้องแบ่ง ๆ กันไป สำนักงาน ป.ป.ช. จึงต้องหาแนวร่วมช่วยกันทำงาน คือ ทุกท่านที่นั่งอยู่ในห้องนี้ ที่ต้องมาช่วยกันเป็นหูเป็นตา ช่วยกันต่อต้าน ช่วยกันแจ้งเบาะแส ช่วยกันคิดวิธีการที่จะอุดช่องว่างและจับคนผิด ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้จะตรงกับคำว่า “ประชารัฐ”

“ประชารัฐ” เป็นคำเก่าแก่ หลายท่านอาจคิดว่าเพิ่งคิดประดิษฐ์ขึ้นเมื่อไม่กี่วัน

ทุกท่านเคยร้องเพลงชาติไทย ในเพลงชาติไทยนั้นขึ้นต้นว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน” ดังนั้น คำว่า “ประชารัฐ” จึงมีมานานแล้ว คือ อยู่ในเนื้อร้องเพลงชาติไทย

คำว่า “ประชารัฐ” เมื่อสมัยแต่งเพลงชาติใหม่ ๆ สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม อาจจะมี ความหมายอย่างหนึ่ง แต่ในวันนี้ “ประชารัฐ” หมายความว่า ประชาชนและรัฐต้องจับมือร่วมกันทำงาน ทุกอย่าง

“รัฐ” ในที่นี้ คือ “รัฐบาล” และ “หน่วยงานของรัฐ” ทุกหน่วย สมัยก่อนรัฐจะเป็นผู้ทำงานฝ่ายเดียว ประชาชนไม่เกี่ยว แต่วันนี้รัฐทำงานฝ่ายเดียวไม่ได้ เพราะงบประมาณมีไม่เพียงพอที่จะดำเนินการ คนหรือบุคลากรก็ไม่พอ หูตาก็ไม่ได้กว้างขวางพอที่จะสอดส่อง จึงต้องอาศัยการพึ่งพาประชาชน

“ประชาชน” ในที่นี้ คือ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม มูลนิธิ สมาคม เอ็นจีโอ องค์กรทั้งหลาย และประชาชนทั่วไป พ่อค้าแม่ขาย คนเหล่านี้ทั้งหมดรวมกัน คือ ประชาชน ซึ่งประชาชนเอง จะลงมือทำเองฝ่ายเดียวก็คงไม่ได้ เพราะไม่มีเงิน หรือมีเงิน ก็ทำทั้งหมดไม่ได้ เพราะท่านอาจจะขาด “หัวใจ” หรือมีทั้งเงินและหัวใจ ท่านก็ทำไม่ได้หมดเพราะท่านขาดอำนาจ คือ กฎหมายไม่ให้คุณทำ รัฐเองก็ทำทั้งหมด

ไม่ได้ เพราะรัฐแม้จะมีเงิน แต่เงินก็จะไม่พอ แม้รัฐมีคน คนก็ไม่พอ แม้รัฐมีหัวใจ แต่บางอย่างรัฐก็คิดไม่ถูก คิดไม่เป็น คิดไม่ออก คิดไม่ได้

ยกตัวอย่างการช่วย “ทีมหมูป่า” ออกจากถ้ำ ก็ยังต้องพึ่งพานักประดาน้ำ พึ่งพานานาชาติ ต้องใช้เทคนิควิทยาการที่รัฐยังไม่มี ก้าวตามไม่ทัน ซึ่งทุกภาคส่วนยินดีช่วย และร่วมกันทำงานจึงประสบผลสำเร็จ

รัฐอาจจะมีอำนาจ คือ กฎหมาย ซึ่งก็ไม่มีทางดำเนินการทุกอย่างได้สำเร็จ จึงต้องอาศัยประชาชน ถึงได้เป็นสิ่งที่เรียกว่า “ประชารัฐ”

สำหรับในวันนี้ คือโอกาสที่ “ประชาชน” กับ “รัฐ” ต้องจับมือร่วมกันเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต

รวมความแล้ว ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ต้องการ ใช้ เงิน คน และอำนาจ

ทั้งหมดที่ได้กราบเรียน ก็เพื่อที่จะให้ท่านทั้งหลายเข้าใจยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ซึ่งเป็นแผนระดับโลก

วันนี้ทุกคนต้องผนึกและประสานกำลังกัน เพื่อช่วยให้ประเทศไทย “ใสสะอาด” โดยต้องใช้วิธีทำให้คนทั้งชาติ “ต้านทุจริต”

ความใสสะอาดคงไม่เกิดขึ้นได้ทันที แต่ต้องอาศัยความอดทน อดกลั้น ต้องใช้เวลา ใช้ความขยันหมั่นเพียร อย่าท้อแท้ อย่าท้อถอย ต้องทนทาน คือ “ทนและต้านทาน” จึงจะสำเร็จได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงสอนสั่ง “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งมีหลายเรื่องหนึ่งในนั้น คือ “ความเพียร” หมายถึง ความเพียรที่ชาญฉลาด ไม่ใช่เพียรแบบดื้อด้าน แต่เป็นความเพียรที่มีกลยุทธ์ มีวิธีการ

เหมือนดั่ง “พระมหาชนก” ที่ไม่ยอมพ่ายแพ้ ถึงจะแหวกว่ายอยู่ในมหาสมุทรนานเพียงใด ก็ยังดีกว่าอยู่นิ่ง ๆ เพื่อรอวันตายท่าเดียว และเพราะความเพียรนั่นเอง จึงว่ายขึ้นฝั่งได้สำเร็จ อย่างน้อยนางเมขลา ก็เห็นใจ ลงมาช่วยอุ้มเอาไปวางไว้บนฝั่ง

“ความเพียร” คือสิ่งที่ทำให้เราช่วย “ทีมหมูป่า” ทั้ง ๑๓ คน ออกมาจากถ้ำหลวงได้ ถ้ำท้อแท้ ถดถอย เราคงไม่ได้ยิ้มกันอย่างวันนี้ แต่เพราะความเพียร ความอดทน ความอดกลั้น ความไม่ยอมแพ้ ความไม่ยอมต่ออุปสรรค งานจึงสัมฤทธิ์ผล

ผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทุกฝ่าย ขอกำลังใจจากภาคประชาชนในการทำงานนี้ให้ประสบผลสำเร็จ มิใช่เพื่อประโยชน์ของสำนักงาน ป.ป.ช. มิใช่เพื่อประโยชน์ของรัฐบาล มิใช่เพื่อประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่เพื่อประโยชน์ของคนทั้งชาติ

ผมขอให้การสัมมนาฯ ในวันนี้ เกิดมรรคเกิดผล อย่างน้อยก็จุดประกายในความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมว่า

หนึ่ง การทุจริต เป็นสิ่งที่ไม่ควรที่จะ “ทน” แต่ควรที่จะ “อดทนในการป้องกันและปราบปราม”

สอง การทุจริต เป็นภัยอันตราย

สาม ช่วยกันให้กำลังใจแก่กันและกันในการทำงานนี้

ขอบพระคุณครับ

